Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
MACIEJ SZPUNAR
14 päivänä maaliskuuta 2024[1]

Asia C-86/23

E.N.I. ja
Y.K.I.
vastaan
HUK-COBURG-Allgemeine Versicherung AG

(Ennakkoratkaisupyyntö – Varhoven kasatsionen sad (ylin yleinen tuomioistuin, Bulgaria))

Ennakkoratkaisupyyntö – Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa – Sopimukseen perustumattomiin velvoitteisiin sovellettava laki – Asetus (EY) N:o 864/2007 – Kansainvälisesti pakottavat säännökset – Liikennevakuutus – Liikenneonnettomuus – Menehtyneen henkilön perheenjäsenten oikeus vahingonkorvaukseen – Henkisen kärsimyksen korvaamista koskeva kohtuullisuusperiaate – Arviointiperusteet

I Johdanto

1. Nyt käsiteltävän Varhoven kasatsionen sadin (ylin yleinen tuomioistuin, Bulgaria) esittämän ennakkoratkaisupyynnön yhteydessä tulee esiin kysymys siitä, mitä lakia sovelletaan yksityishenkilöiden, jotka ovat Bulgarian kansalaisia, vakuutusyhtiötä vastaan esittämään vahingonkorvausvaatimukseen, joka perustuu moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaan pakolliseen vakuutukseen ja jolla vaaditaan korvausta henkisestä kärsimyksestä, joka on aiheutunut kyseisten henkilöiden tyttären kuolemasta Saksassa sattuneessa liikenneonnettomuudessa.

2. Tämä kysymys liittyy klassiseen kansainvälisesti pakottavia säännöksiä koskevaan ongelmaan ja sillä on kahdenlaista merkitystä unionin kansainvälisen yksityisoikeuden kehityksen kannalta. Yhtäältä se tarjoaa unionin tuomioistuimelle tilaisuuden täsmentää asetuksen (EY) N:o 864/2007[2] 16 artiklassa tarkoitettua kansainvälisesti pakottavien säännösten käsitettä ja toisaalta tilaisuuden määrittää arviointiperusteet, joiden perusteella yksilön oikeuksia ja vapauksia suojaavat säännöt voidaan luokitella kyseisessä artiklassa tarkoitetuiksi kansainvälisesti pakottaviksi säännöksiksi – ja tämä jälkimmäinen on kysymys, joka herättää nykyään paljon keskustelua oikeuskirjallisuudessa.

[1] Alkuperäinen kieli: ranska.

[2] Sopimukseen perustumattomiin velvoitteisiin sovellettavasta laista (Rooma II) 11.7.2007 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EUVL 2007, L 199, s. 40; jäljempänä Rooma II -asetus).

II Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Unionin oikeus

1. Rooma II -asetus

3. Rooma II -asetuksen 4 artiklan, jonka otsikko on ”Yleissääntö”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jollei tässä asetuksessa toisin säädetä, sopimukseen perustumattomaan velvoitteeseen, joka johtuu vahingonkorvausvastuun perustavasta tapahtumasta, sovelletaan sen maan lakia, jossa vahinko aiheutuu, riippumatta siitä, missä maassa vahingon aiheuttanut tapahtuma sattui, ja siitä, missä maassa tai maissa tuon tapahtuman välilliset seuraukset ilmenevät.”

4. Asetuksen 16 artiklassa, jonka otsikko on ”Kansainvälisesti pakottavat säännökset”, säädetään seuraavaa:

”Tämän asetuksen säännökset eivät estä soveltamasta niitä tuomioistuinvaltion lain säännöksiä, joita asianomaisessa tilanteessa on ehdottomasti sovellettava riippumatta sopimukseen perustumattomaan velvoitteeseen muutoin sovellettavasta laista.”

2. Asetus (EY) N:o 593/2008

5. Asetuksen N:o 593/2008[3] 9 artiklan, jonka otsikko on ”Kansainvälisesti pakottavat säännökset”, 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Kansainvälisesti pakottava säännös on säännös, jonka noudattamista maa pitää niin olennaisen tärkeänä yleisten etujensa, kuten poliittisen, sosiaalisen tai taloudellisen järjestelmän turvaamiseksi, että sitä on sovellettava kaikissa sen soveltamisalaan kuuluvissa tilanteissa riippumatta siitä, mitä lakia sopimukseen muutoin tämän asetuksen nojalla sovellettaisiin.

2. Tämän asetuksen säännökset eivät estä soveltamasta tuomioistuinvaltion lain kansainvälisesti pakottavia säännöksiä.”

B Bulgarian oikeus

6. Bulgarian oikeudessa sopimussuhteen ulkopuolisesta vastuusta säädetään velvoitteista ja sopimuksista annetun lain (zakon za zadalzheniyata i dogovorite,[4] jäljempänä ZZD) 45–54 §:ssä.

7. ZZD:n 45 §:ssä säädetään seuraavaa:

”(1) Jokaisella on velvollisuus korvata toiselle aiheuttamansa vahinko.

(2) Delikti oletetaan tuottamukselliseksi, ellei toisin todisteta.”

[3] Sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta laista (Rooma I) 17.6.2008 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EUVL 2008, L 177, s. 6; jäljempänä Rooma I -asetus).

[4] DV nro 275, 22.11.1950.

8. ZZD:n 52 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Tuomioistuin vahvistaa aineettomasta vahingosta maksettavan korvauksen määrän kohtuuden mukaan.”

C Saksan oikeus

9. Siviililain (Bürgerliches Gesetzbuch), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa (jäljempänä BGB), 253 §:n, jonka otsikko on ”Aineeton vahinko”, sanamuoto on seuraava:

”(1) Muusta kuin aineellisesta vahingosta voidaan vaatia rahamääräistä korvausta vain laissa määritellyissä tapauksissa.

(2) Jos vahingonkorvausta on suoritettava ruumiinvammasta taikka terveyteen, vapauteen tai seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen kohdistuvasta loukkauksesta, myös muusta kuin aineellisesta vahingosta voidaan vaatia kohtuullista rahamääräistä korvausta.”

10. BGB:n 823 §:n, jonka otsikko on ”Vahingonkorvausvelvollisuus”, 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Se, joka tahallisesti tai tuottamuksellisesti vahingoittaa tai loukkaa toisen henkeä, kehoa, terveyttä, vapautta, omaisuutta tai jotakin muuta oikeutta lainvastaisesti, on velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingon toiselle.”

11. Vakuutussopimuksista 23.11.2007 annetun lain (Gesetz über den Versicherungsvertrag),[5] sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa, 115 §:n, jonka otsikko on ”Oikeus suoraan korvausvaatimukseen”, 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Kolmas osapuoli voi esittää vahingonkorvausvaatimuksen myös vakuutuksenantajaa vastaan,

1. jos kyseessä on vastuuvakuutus pakollista vakuutusta koskevan lain mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden täyttämiseksi – –

– –

Oikeus perustuu vakuutuksenantajalla vakuutussuhteen perusteella olevaan suoritusvelvollisuuteen ja siltä osin kuin tällaista velvollisuutta ei ole, tämän lain 117 §:n 1–4 momenttiin. Vakuutuksenantajan on maksettava rahamääräinen korvaus. Vakuutuksenantaja ja korvausvastuussa oleva vakuutuksenottaja ovat yhteisvastuussa korvauksesta.”

[5] BGBl. 2007 I, s. 2631.

III Pääasian taustalla olevat tosiseikat, ennakkoratkaisukysymys ja asian käsittelyt vaiheet unionin tuomioistuimessa

12. Pääasian valittajien E.N.I:n ja Y.K.I:n, jotka ovat Bulgarian kansalaisia, tytär kuoli 27.7.2014 Saksassa sattuneessa liikenneonnettomuudessa. Onnettomuuden aiheuttajalla oli pakollinen liikennevakuutus HUK-COBURG-Allgemeine Versicherung AG:ssä (jäljempänä HUK-COBURG), joka on Saksaan sijoittautunut vakuutusyhtiö.

13. Pääasian valittajat nostivat 25.7.2017 Sofiyski gradski sadissa (Sofian kaupungin alioikeus, Bulgaria) HUK-COBURG:tä vastaan kanteen, jossa he vaativat, että vakuutusyhtiö velvoitetaan maksamaan kummallekin heistä 250 000 Bulgarian leviä (BGN) (n. 125 000 euroa) korvauksena heidän tyttärensä kuolemasta aiheutuneesta aineettomasta vahingosta.

14. HUK-COBURG maksoi 27.9.2017 kummallekin vanhemmalle 2 500 euroa korvauksena heidän tyttärensä kuolemasta aiheutuneesta vahingosta.

15. Sofiyski gradski sad antoi 23.12.2019 tuomion, jolla se hyväksyi kanteen osittain ja jolla se määräsi maksettavaksi kummallekin vanhemmalle 100 000 BGN (n. 50 000 euroa) suuruisen vakuutuskorvauksen, josta vähennettiin noin 2 500 euron suuruinen summa, jonka vakuutusyhtiö oli jo suorittanut.

16. Mainittu tuomioistuin totesi, että asiassa sovelletaan Saksan vahingonkorvausoikeutta, jonka mukaan pääasian valittajien kaltaisille välillisille vahingonkärsijöille aiheutunut aineeton vahinko korvataan vain poikkeusolosuhteissa eli jos kipu ja kärsimys ovat vahingoittaneet välillisen vahingonkärsijän terveyttä. Kyseinen tuomioistuin katsoi, että vanhemmille aiheutuneesta kivusta ja kärsimyksestä oli määrättävä maksettavaksi vahingonkorvaus muun muassa heille aiheutuneen vakavan emotionaalisen shokin takia, joka oli aiheuttanut akuutin stressireaktion, ja koska noin vuoden ajan tyttärensä kuoleman jälkeen vanhemmat olivat kärsineet depressiosta, ahdistuneisuudesta, stressistä, emotionaalisesta epävakaudesta, unihäiriöistä, ruokahaluttomuudesta ja emotionaalisesta vieraantuneisuudesta. Korvattavaksi määrätyn määrän perusteluina Sofiyski gradski sad viittasi siihen, että sekä Bulgarian lainsäädännössä – ZZD:n 52 §:n nojalla – että Saksan lainsäädännössä – BGB:n 253 §:n 2 momentin nojalla – säädetään periaatteesta, jonka mukaan aineettomasta vahingosta määrätään kohtuullinen korvaus. Kyseisen tuomioistuimen mukaan vahingonkorvauksen määrän määrittämistä koskevia perusteita ei kuitenkaan vahvisteta kummankaan maan lainsäädännössä, vaan ne perustuvat maiden oikeuskäytäntöön.

17. Sofiyski Apelativen sad (Sofian kaupungin ylioikeus, Bulgaria) kumosi ensimmäisen asteen tuomioistuimen tuomion. Kyseinen tuomioistuin hylkäsi vanhempien kanteen kokonaisuudessaan ja katsoi, etteivät he olleet osoittaneet kivun ja kärsimyksen aiheuttaneen heille patologisia terveyshaittoja, mikä asiassa sovellettavan Saksan oikeuden mukaan on edellytys aineettoman vahingon korvaamiselle. Lisäksi kyseinen tuomioistuin piti perusteettomana valittajien väitettä, jonka mukaan asiassa oli sovellettava Rooma II -asetuksen 16 artiklan nojalla ZZD:n 52 §:ää kyseisen asetuksen 4 artiklan 1 kohdan nojalla sovellettavan Saksan oikeuden sijasta. Kyseisen tuomioistuimen mukaan se, että HUK-COBURG oli suorittanut maksuja vanhemmille, ei merkinnyt, että vakuutusyhtiö oli todennut vanhempien vaatimukset perustelluiksi. Vanhemmilla ei kyseisen tuomioistuimen mukaan ole oikeutta tähän korvaukseen, joka määränsä puolesta vastaa BGB:n 253 §:n 2 momentin mukaista ”kohtuullista” korvausta aineettomasta vahingosta.

18. Vanhemmat tekivät kyseisestä tuomiosta kassaatiovalituksen Varhoven kasatsionen sadiin, joka on ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin.

19. Varhoven kasatsionen sad huomauttaa aluksi, että Rooma II -asetuksen 4 artiklan nojalla tässä asiassa sovellettava Saksan säännöstö eli BGB:n 253 §:n 2 momentti ja 823 §:n 1 momentti, luettuina yhdessä vakuutussopimuksista annetun lain 115 §:n 1 momentin 1 kohdan kanssa, on sama kuin se, josta oli kyse asiassa, jonka perusteella annettiin tuomio HUK-COBURG-Allgemeine Versicherung,[6] jonka taustalla oli sama liikenneonnettomuus kuin nyt käsiteltävässä asiassakin.

20. Varhoven kasatsionen sad toteaa tämän jälkeen, että kyseisessä tuomiossaan unionin tuomioistuin katsoi yhtäältä, että kyseessä oleva Saksan säännöstö kuuluu sellaisen kansallisen aineellisen vahingonkorvausoikeuden soveltamisalaan, johon direktiivissä (EU) 2009/103[7] viitataan, ja siinä säädetään objektiivisesta kriteeristä, jonka avulla voidaan määrittää aineeton vahinko, josta liikenneonnettomuuden uhrin lähiomainen voi saada korvausta. Toisaalta unionin tuomioistuin katsoi, että direktiivi 2009/103 ei ole esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa vahvistetaan sitovat kriteerit niiden aineettomien vahinkojen määrittämiseksi, jotka voidaan korvata.

21. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa lopuksi, että toisin kuin käsiteltävässä asiassa kyseessä olevassa Saksan säännöstössä, jonka mukaan aineettoman vahingon korvaaminen edellyttää kolmen edellytyksen täyttymistä eli sitä, että vahingonkärsijän omalle terveydelle on aiheutunut haittaa, että hän on välittömän vahingonkärsijän lähiomainen ja että onnettomuudesta vastuussa olevan tekemän virheen ja tämän haitan välillä on syy-yhteys, ZZD:n 52 §:ssä säädetään, että tuomioistuin vahvistaa aineettomasta vahingosta maksettavan korvauksen määrän kohtuuden mukaan. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan Varhoven sadin (ylin tuomioistuin, Bulgaria) ja Varhoven kasatsionen sadin sitovasta oikeuskäytännöstä ilmenee, että Bulgarian lain mukaan korvausta on mahdollista saada kaikesta henkisestä kivusta ja kärsimyksestä, joita vanhemmille aiheutuu heidän lapsensa kuolemasta deliktillä aiheutetun liikenneonnettomuuden seurauksena, eikä tässä yhteydessä edellytetä, että vahinko on johtanut välillisen vahingonkärsijän patologiseen terveyshaittaan. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että vahingonkorvauksen määrä riippuu yksittäistapauksen olosuhteista ja että vanhemmalle, jonka lapsi on kuollut vuonna 2014 sattuneessa liikenneonnettomuudessa, määrätty tavanomainen korvaus aineettomasta vahingosta on noin 120 000 BGN (n. 61 000 euroa), kun taas Saksan oikeudessa korvauksen enimmäismäärä on noin 5 000 euroa. Kyseisen tuomioistuimen mukaan on niin, että vaikka vanhempien vaatimus olisi hyväksyttävä, koska he olisivat esittäneet näytön patologisesta vahingosta, maksettava enimmäismäärä olisi 5 000 euroa.

22. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa tuomioon Da Silva Martins,[8] jossa unionin tuomioistuin katsoi, että kansallisen tuomioistuimen on ratkaistava yksityiskohtaisen arvioinnin perusteella, onko säännös on niin tärkeä kansallisessa oikeusjärjestyksessä, että se oikeuttaa poikkeamaan Rooma II -asetuksen 4 artiklan nojalla määritetystä sovellettavasta laista, ja pohtii, voidaanko ZZD:n 52 §:ää pitää tällaisena säännöksenä sillä perusteella, että kohtuullisuusperiaate on perustavanlaatuinen Bulgarian oikeusperiaate ja osa Bulgarian oikeusjärjestyksen perusteita. Se toteaa, että Bulgarian tätä kysymystä koskeva oikeuskäytäntö on vaihtelevaa.

6 Tuomio 15.12.2022 (C-577/21, EU:C:2022:992; jäljempänä tuomio HUK-COBURG I).

7 Moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavasta vakuutuksesta ja vakuuttamisvelvollisuuden voimaansaattamisesta 16.9.2009 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EUVL 2009, L 263, s. 11).

8 Tuomio 31.1.2019 (C-149/18, EU:C:2019:84, jäljempänä tuomio Da Silva Martins).

23. Tässä tilanteessa Varhoven kasatsionen sad on päättänyt 7.2.2023 tekemällään päätöksellä, joka saapui unionin tuomioistuimeen 15.2.2023, lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko [Rooma II -asetuksen] 16 artiklaa tulkittava siten, että pääasia kyseessä olevan kaltaista kansallista säännöstä, jossa säädetään jäsenvaltion perustavanlaatuisen oikeusperiaatteen, kuten kohtuullisuusperiaatteen, soveltamisesta määritettäessä aineettomista vahingoista maksettavaa korvausta tapauksissa, joissa lähiomaisen kuolema on seurausta deliktistä, voidaan pitää kyseisessä artiklassa tarkoitettuna kansainvälisesti pakottavana säännöksenä?”

24. Kirjallisia huomautuksia unionin tuomioistuimelle ovat esittäneet pääasian vastapuoli, Tšekin ja Saksan hallitukset sekä Euroopan komissio. Unionin tuomioistuin on päättänyt olla pitämättä istuntoa asianosaisten kuulemiseksi käsiteltävässä asiassa.

IV Asian tarkastelu

A Alustavat huomautukset

25. Ennen kuin tarkastelen ennakkoratkaisukysymyksessä esiin tuotua oikeudellista ongelmaa, on mielestäni aiheellista esittää seuraavat, käsiteltävän asian asiayhteyttä koskevat selvennykset ja huomiot. Muistutan kuitenkin, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yksinomaan ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on toimivaltainen toteamaan sen ratkaistavaksi saatetun oikeusriidan tosiseikat ja arvioimaan niitä. [9]

26. Ensinnäkin nyt käsiteltävän asian erityispiirteistä on todettava, että ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että pääasian valittajien HUK-COBURG:tä vastaan nostama kanne, jossa vaaditaan moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavasta pakollisesta vakuutuksesta maksettavaa korvausta aineettomasta vahingosta, joka on aiheutunut valittajille heidän tyttärensä kuolemasta liikenneonnettomuudessa, liittyy samaan liikenneonnettomuuteen, josta oli kyse tuomioon HUK-COBURG I johtaneessa asiassa.

27. Mainitussa asiassa pääasian oikeudenkäynnin asianosaisia olivat saman välittömän vahingonkärsijän, josta on kyse tässäkin asiassa, kaksi lasta ja HUK-COBURG, ja oikeudenkäynnissä oli kyse vaatimuksesta, että HUK-COBURG maksaisi moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavasta pakollisesta vakuutuksesta korvauksen lasten äidin kuolemasta aiheutuneesta aineettomasta vahingosta. Kantajina olivat kyseiset lapset, joita heidän isänsä edusti. [10] Mainitussa asiassa sovellettiin Rooma II -asetuksen 4 artiklan nojalla Saksan lainsäädäntöä (lex causae) ja samoja säännöksiä kuin tässä asiassa: BGB:n 253 §:n 2 momenttia ja 823 §:n 1 momenttia, luettuina yhdessä vakuutussopimuksista annetun lain 115 §:n 1 momentin 1 kohdan kanssa.

28. Toiseksi Rooma II -asetuksen 4 artiklan nojalla sovellettavasta Saksan lainsäädännöstä on todettava, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämistä tiedoista, joissa viitataan tuomioon HUK-COBURG I, ilmenee, että kyseisen lainsäädännön mukaan liikenneonnettomuuden välillisille vahingonkärsijöille aiheutuneen aineettoman vahingon

[9] Ks. mm. tuomio 20.10.2022, Ekofrukt (C-362/21, EU:C:2022:815, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

[10] Tuomion HUK-COBURG I 16–18 kohdasta ilmenee, että onnettomuuden aiheuttaja oli isä, jolla oli pakollinen vahingonkorvausvastuuta koskeva vakuutus HUK-COBURG-vakuutusyhtiössä. Hän kuljetti ajoneuvoaan alkoholin vaikutuksen alaisena, kun taas lasten äiti matkusti etumatkustajan paikalla eikä hän ollut kiinnittänyt turvavyötään.

korvaaminen edellyttää kolmen edellytyksen täyttymistä.[11] Siitä edellytyksestä, että vahingonkärsijän omalle terveydelle on aiheutunut haittaa, kyseisessä tuomiossa todetaan, että Saksan oikeuden mukaan, sellaisena kuin Bundesgerichtshof (liittovaltion ylin tuomioistuin, Saksa) on sitä tulkinnut, psyykkisiä vaurioita voidaan pitää terveydelle aiheutuvina vahinkoina ainoastaan, jos ne ovat *patologisia* ja *ylittävät terveydelle aiheutuvat vahingot*, joita asianomaisille henkilöille yleensä aiheutuu lähiomaisen kuoleman tai vakavan loukkaantumisen tapauksessa.[12]

29. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että Bulgarian lainsäädännössä (lex fori) säädetään sitä vastoin, että *tuomioistuin* vahvistaa aineettomasta vahingosta maksettavan korvauksen määrän *kohtuuden mukaan*. Kyseinen tuomioistuin täsmentää, että Bulgarian lain mukaan korvausta on mahdollista saada kaikesta henkisestä kivusta ja kärsimyksestä, joita vanhemmille aiheutuu heidän lapsensa kuolemasta deliktillä aiheutetun liikenneonnettomuuden seurauksena, eikä tässä yhteydessä edellytetä, että vahinko on johtanut välillisesti vahingonkärsijän patologiseen terveyshaittaan.[13]

30. Tässä yhteydessä on todettava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin vaikuttaa tulkitsevan, että – toisin kuin Bulgarian lainsäädäntö – Saksan lainsäädäntö, jota sovelletaan tässä asiassa, kun määritellään oikeus korvaukseen aineettomasta vahingosta, ei perustu kohtuullisuusperiaatteeseen.[14] Vaikka unionin tuomioistuimen tehtävänä ei ole ennakkoratkaisupyyntöä koskevassa asiassa ottaa kantaa kansallisten säännösten tulkintaan eikä ratkaista, onko kansallisen tuomioistuimen niistä esittämä tulkinta oikea,[15] on huomattava, että toisin kuin HUK-COBURG ja komissio väittävät, BGB:n 253 §:n 2 momentista ei ilmene, että kyseinen säännös perustuisi kohtuullisuusperiaatteeseen, vaan siinä säädetään pelkästä mahdollisuudesta vaatia ”kohtuullista –– korvausta”, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava.[16]

31. Nyt käsiteltävässä asiassa on kuitenkin selvää, että Saksan lainsäädännön soveltaminen Rooma II -asetuksen 4 artiklan nojalla johtaisi erilaiseen lopputulokseen korvauksen määrän osalta, koska kyseisen lainsäädännön mukaan aineettoman vahingon korvaaminen edellyttää, että vahingonkärsijän lähiomaiselle on aiheutunut terveyshaitta.[17] Kuten ennakkoratkaisupyynnöstä nimittäin ilmenee, välittömän vahingonkärsijän vanhemmat eivät ole osoittaneet tällaista haittaa ja heillä ei näin ollen ole ollut oikeutta tällaiseen korvaukseen.[18]

32. Tässä yhteydessä haluan korostaa, että on sanomattakin selvää, että pelkästään siitä, että lex foria soveltamalla päädytään – korvauksen määrän osalta – erilaiseen ratkaisuun kuin jos sovelletaan lex causaeta, ei voida päätellä, että kyseessä olevaa Bulgarian säännöstä voidaan pitää Rooma II -asetuksen 16 artiklassa tarkoitettuna kansainvälisesti pakottavana säännöksenä, edellyttäen, että lex causaen soveltaminen on oikeudenmukaisuusnäkökohtien mukaista. Toisin sanoen vain tämän eron – eli sen, että vanhemmille vahingosta määrättävän korvauksen määrä

11 Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 21 kohta.

12 Tuomio HUK-COBURG I (46 kohta). Saksan lainsäätäjä on poistanut tämän vaatimuksen BGB:n 844 §:n 3 momentilla; ks. BGBl. 2017 I, s. 2421.

13 Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 21 kohta.

14 Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 21 kohta.

15 Ks. mm. tuomio 15.6.2023, Bank M. (Sopimuksen pätemättömyyden toteamisen vaikutukset) (C-520/21, EU:C:2023:478, 52 kohta).

16 Huomautan myös, että ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että ensimmäisen asteen tuomioistuimen vahvistaman korvauksen määrän perusteluissa Sofiyski gradski sad on todennut, että sekä Bulgarian lainsäädännössä – ZZD:n 52 §:n nojalla – että Saksan lainsäädännössä – BGB:n 253 §:n nojalla – säädetään periaatteesta, jonka mukaan henkisestä kärsimyksestä määrätään kohtuullinen korvaus. Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 16 kohta.

17 Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 9 ja 21 kohta.

18 Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 17 kohta.

on pienempi vain, koska heidän tyttärensä on kuollut Saksassa eikä Bulgariassa sattuneessa onnettomuudessa – perusteella ei voida päätellä, että kyseinen säännös on luokiteltava tällaiseksi pakottavaksi säännökseksi, ellei ero liity esimerkiksi sellaisen perusoikeuden suojaamiseen, jonka perusteella lex forin soveltaminen on välttämätöntä.

33. Huomautan lisäksi, että – kuten ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämistä tiedoista ilmenee – Bulgarian tuomioistuinten oikeuskäytäntö vaihtelee siltä osin, onko ZZD:n 52 §:ää pidettävä Rooma II -asetuksen 16 artiklassa tarkoitettuna kansainvälisesti pakottavana säännöksenä, jonka nojalla pääasiassa jätettäisiin Saksan oikeutta soveltamatta. Palaan tähän huomioon myöhemmin.[19]

34. Tarkastelen seuraavaksi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämää kysymystä.

B Ennakkoratkaisukysymys

35. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ainoalla kysymyksellään lähinnä, voidaanko kansallista säännöstä, jonka mukaisesti perusteena, jonka perusteella ratkaistaan liikenneonnettomuuden seurauksena menehtyneen henkilön lähiomaiselle aineettomasta vahingosta maksettava korvaus, sovelletaan kohtuullisuusperiaatteen kaltaista jäsenvaltion perustavanlaatuista oikeusperiaatetta, pitää Rooma II -asetuksen 16 artiklassa tarkoitettuna kansainvälisesti pakottavana säännöksenä.

36. HUK-COBURG, Tšekin ja Saksan hallitukset sekä komissio katsovat, että ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava kieltävästi. HUK-COBURG esittää muun muassa, että Rooma II -asetuksen nojalla määritetyn sovellettavan kansallisen säännöksen soveltamisesta voidaan poiketa kyseisen asetuksen 16 artiklan nojalla vain, jos kyseisen säännöksen soveltaminen on selvästi ristiriidassa tuomioistuinvaltion oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa. Saksan hallitus väittää, että kansallinen oikeus, jossa säädetään, että korvaus aineettomasta vahingosta määritetään kohtuuden mukaan, ei lähtökohtaisesti täytä kyseisen artiklan soveltamisedellytyksiä. Tšekin hallitus puolestaan viittaa tuomioon Da Silva Martins ja väittää, että lähestymistapa, jonka mukaan kansallista säännöstä voitaisiin pitää Rooma II -asetuksen 16 artiklassa tarkoitettuna kansainvälisesti pakottavana säännöksenä pelkästään sillä perusteella, että kyseinen säännös perustuu perustavanlaatuisiin kansallisiin oikeusperiaatteisiin tai viittaa niihin, ei vastaa kansainvälisesti pakottavien säännösten poikkeuksellisuutta ja on helppo tapa kiertää kyseisen asetuksen nojalla määritetyn lain soveltaminen. Komissio taas huomauttaa, että Rooma II -asetuksen 16 artiklassa tarkoitettu kansainvälisesti pakottava säännös on yksilöitävä unionin tuomioistuimen muun muassa tuomiossaan Unamar[20] ja tuomiossaan Da Silva Martins vahvistamien arviointiperusteiden mukaan.

37. Antaakseni hyödyllisen vastauksen ennakkoratkaisukysymykseen esitän ensinnäkin muutamia huomioita Rooma II -asetuksen 4 ja 16 artiklan välisestä suhteesta (1 alajakso). Toiseksi tarkastelen unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä, jossa on käsitelty asetuksen 16 artiklassa tarkoitetun kansainvälisesti pakottavien säännösten käsitteen määritelmää (2 alajakso), ja kolmanneksi korostan, kuinka tärkeää on, että asialla on riittävän läheisiä yhteyksiä lex fori -valtioon, jotta kyseistä säännöstä voidaan soveltaa (3 alajakso), ennen kuin

[19] Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 65 kohta.

[20] Tuomio 17.10.2013 (C-184/12, EU:C:2013:663, jäljempänä tuomio Unamar).

neljänneksi ja viimeiseksi määrittelen arviointiperusteet, joiden nojalla yksilöiden oikeuksien tai vapauksien suojaa koskevat säännöt voidaan luokitella mainitussa säännöksessä tarkoitetuiksi kansainvälisesti pakottaviksi säännöksiksi (4 alajakso).

1. Huomioita Rooma II -asetuksen 4 ja 16 artiklan välisestä suhteesta

38. Muistutan aluksi, että Rooma II -asetuksen johdanto-osan ensimmäisestä perustelukappaleesta ilmenee, että Rooma II -asetuksella pidetään osaltaan yllä ja kehitetään vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvaa aluetta. Tätä varten kyseisessä asetuksessa säädetään kaksi lainvalintasääntöä eli yhtäältä asetuksen II lukuun, jonka otsikko on ”Vahingonkorvausvastuun perustava tapahtuma”, kuuluvassa 4 artiklassa säädetty liittymään perustuva yleissääntö [21] ja toisaalta asetuksen IV lukuun, jonka otsikko on ”Valinnanvapaus”, kuuluvassa 14 artiklassa säädetty sääntö, jossa vahvistetaan mahdollisuus sopia sovellettavasta laista. [22] Ensin mainitun säännöksen osalta huomautan, että siinä säädetyn liittymään perustuvan yleissäännön sanamuodon taustalla ovat oikeusvarmuuden vaatimukset ja tarkoitus säätää kompromissista osapuolten erilaisten intressien välillä. [23] Palaan näihin tavoitteisiin myöhemmin. [24]

39. Rooma II -asetuksen V lukuun, jonka otsikko on ”Yhteiset säännöt”, kuuluvassa 16 artiklassa, jonka otsikko on ”Kansainvälisesti pakottavat säännökset”, säädetään, että kyseisen ”asetuksen säännökset eivät estä soveltamasta niitä tuomioistuinvaltion lain säännöksiä, joita asianomaisessa tilanteessa on ehdottomasti sovellettava riippumatta sopimukseen perustumattomaan velvoitteeseen muutoin sovellettavasta laista”. Kyseisen asetuksen 4 artiklan mukaan sovelletaan siis sen maan lakia, jossa vahinko aiheutuu (lex loci damni), kun taas sen 16 artiklassa säädetään, että laista, joka on määritetty sovellettavaksi kyseisen liittymäperusteen perusteella, voidaan poiketa, jos tilanteessa on sovellettava tuomioistuinvaltion lain pakottavaa säännöstä. Kyseistä poikkeusta lainvalintasäännöstä voidaan kuitenkin soveltaa vain poikkeusolosuhteissa, mistä syystä sen soveltamista on perusteltava asianmukaisesti, ”sillä kyseisen poikkeuksen noudattamisen on oltava välttämätöntä poliittisen, sosiaalisen ja taloudellisen järjestyksen turvaamiseksi”. [25]

40. Näin ollen käsiteltävässä asiassa nousee siis esiin oikeudellinen kysymys siitä, voidaanko sopimukseen perustumattomaan velvoitteeseen, joka johtuu vahingonkorvausvastuun perustavasta tapahtumasta, Rooma II -asetuksen 4 artiklan nojalla sovellettavasta lainsäädännöstä poiketa, jotta voidaan soveltaa kyseisen asetuksen 16 artiklan nojalla tuomioistuinvaltion lain säännöksiä, ”joita asianomaisessa tilanteessa on ehdottomasti sovellettava”.

[21] Rooma II -asetuksen johdanto-osan 14 perustelukappaleessa todetaan tältä osin, että ”– – tässä asetuksessa säädetään yleissäännöstä sekä lisäksi erityissäännöistä ja tiettyihin määräyksiin sisältyvästä ’varaventtiililausekkeesta’, jonka nojalla voidaan poiketa näistä säännöistä, jos kaikista tapaukseen liittyvistä seikoista ilmenee, että vahingonkorvausvastuun perustava tapahtuma liittyy selvästi läheisemmin johonkin toiseen maahan. Nämä säännöt muodostavat näin ollen joustavat puitteet lainvalinnalle”. Ks. myös tämän ratkaisuehdotuksen 37 alaviite.

[22] Rooma II -asetuksen 14 artiklasta ks. Pacuła, K., *Wybór prawa a ochrona osób trzecich na tle rozporządzenia Rzym II*, Wolters Kluwer, Varsova, 2024.

[23] Ks. Ehdotus: Euroopan parlamentin ja Neuvoston asetus sopimuksenulkoisiin velvoitteisiin sovellettavasta laista (”ROOMA II”) (KOM(2003) 427 lopull., s. 12) ja Rooma II -asetuksen johdanto-osan 16 perustelukappale. Ks. mm. Francq, S., ”Le règlement Rome II concernant la loi applicable aux obligations non contractuelles. Entre droit communautaire et droit international privé”, *Journal de droit européen*, 2008, s. 289–296.

[24] Ks. tältä osin tämän ratkaisuehdotuksen 47 kohta.

[25] Ks. Francescakis, P., ”Quelques précisions sur les lois d’application immédiate et leurs rapports avec les règles de conflits de lois”, *Revue critique de droit international privé*, 1966, s. 1 ja sitä seuraavat sivut. Päinvastaisesta kansainvälisesti pakottavia säännöksiä koskevasta tulkinnasta ks. mm. Heuzé, V., ”Un avatar du pragmatisme juridique: la théorie des lois de police”, *Revue critique de droit international privé*, nro 1, 2020, s. 31–60.

41. Unionin tuomioistuimen vakiintuneessa oikeuskäytännössä, joka perustuu tuomioon Unamar, tuomioon ERGO Insurance ja Gjensidige Baltic [26] ja tuomioon Da Silva Martins, mainittujen kahden artiklan välistä suhdetta on jäsennetty kansainvälisesti pakottavien säännösten käsitteen määritelmän avulla.

2. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö, joka koskee Rooma II -asetuksen 16 artiklassa tarkoitettua kansainvälisesti pakottavien säännösten käsitettä

42. Tuomion ERGO Insurance ja Gjensidige Baltic taustalla olleissa asioissa ennakkoratkaisua pyytäneet tuomioistuimet tiedustelivat muun muassa, miten Rooma I- ja Rooma II -asetuksia on tulkittava, kun ratkaistaan, mitä lakia tai lakeja on sovellettava vetoauton vakuutuksenantajan, joka on korvannut tämän ajoneuvon kuljettajan aiheuttamasta onnettomuudesta johtuvat vahingot, nostamaan takautumiskanteeseen onnettomuustilanteessa vedetyn perävaunun vakuutuksenantajaa vastaan. Tässä asiayhteydessä unionin tuomioistuin muistutti Rooma I- ja Rooma II -asetusten soveltamisaloista, että niihin sisältyviä sopimusvelvoitteen ja sopimukseen perustumattoman velvoitteen käsitteitä on tulkittava itsenäisesti käyttäen ensisijaisena perustana näiden asetusten järjestelmää ja tavoitteita, mutta huomioon on myös otettava kummankin asetuksen johdanto-osan seitsemännestä perustelukappaleesta ilmenevä *tavoite*, jonka mukaan näiden asetusten soveltamisen on oltava keskenään *johdonmukaista*. [27]

43. Tuomiossaan Da Silva Martins, [28] jossa unionin tuomioistuin tulkitsi ensimmäistä kertaa Rooma II -asetuksen 16 artiklaa, unionin tuomioistuin katsoi ensinnäkin tuomion ERGO Insurance ja Gjensidige Baltic 43 kohdan perusteella, että koska Rooma I- ja Rooma II -asetusten soveltamisen johdonmukaisuutta koskeva vaatimus puoltaa näissä kummassakin asetuksessa käytettyjen *toiminnallisesti samanlaisten käsitteiden* tulkinnan mahdollisimman laajaa yhdenmukaistamista, on katsottava, että riippumatta siitä, että Rooma II -asetuksen eräissä kieliversioissa käytetään eri terminologiaa kuin Rooma I -asetuksessa, Rooma II -asetuksen 16 artiklassa tarkoitetut ”kansainvälisesti pakottavat säännökset” täyttävät Rooma I -asetuksen 9 artiklassa tarkoitetun ”kansainvälisesti pakottavien säännösten” määritelmän, joten unionin tuomioistuimen viimeksi mainitusta käsitteestä omaksuma tulkinta pätee myös Rooma II -asetuksen 16 artiklassa tarkoitetun ”kansainvälisesti pakottavien säännösten” käsitteen

[26] Tuomio 21.1.2016 (C-359/14 ja C-475/14, EU:C:2016:40, jäljempänä tuomio ERGO Insurance ja Gjensidige Baltic).

[27] Tuomio ERGO Insurance ja Gjensidige Baltic (43 kohta). Rooma II -asetuksen johdanto-osan seitsemännessä perustelukappaleessa todetaan, että kyseisen ”asetuksen aineellisen soveltamisalan ja säännösten olisi oltava johdonmukaisia tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22[.12.]2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 [(EYVL 2001, L 12, s. 1; jäljempänä Bryssel I -asetus)] ja sopimusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevien säädösten kanssa”. Mielestäni Rooma I- ja Rooma II -asetusten johdanto-osien seitsemänsiin perustelukappaleisiin perustuu tulkinta, jonka mukaan käsitteitä, joiden avulla unionin lainsäätäjä on määrittänyt kyseisten kahden asetuksen, Bryssel I -asetuksen (tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1215/2012 (JO 2012, L 351, s. 1; jäljempänä Bryssel I a -asetus)) ja niiden säännösten soveltamisalat, on tulkittava johdonmukaisesti, ks. Szpunar, M., ”Droit international privé de l’Union: cohérence des champs d’application et/ou des solutions?”, *Revue critique de droit international privé*, 2018, s. 573.

[28] Kyseisen tuomion taustalla olleen pääasian oikeudenkäynnissä vastakkain olivat vahingonkärsijä, joka oli Portugalin kansalainen, ja espanjalainen vakuutusyhtiö, ja asiassa oli kyse siitä, miten määräytyi laki, jota oli sovellettava Espanjassa sattuneeseen auto-onnettomuuteen perustuvaan vahingonkorvausvelvollisuuteen. Espanjan lainsäädännössä säädettiin vuoden pituisesta vanhentumisajasta, kun taas Portugalin lainsäädännössä säädettiin kolmen vuoden pituisesta vanhentumisajasta. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedusteli muun muassa, oliko Portugalin lainsäädäntö, ”jolla – – direktiivi [2009/103] saatetaan osaksi kansallista oikeusjärjestystä ja jossa säädetään, että – – valtion, jossa onnettomuus on tapahtunut, lainsäädännön sijasta sovelletaan Portugalin lainsäädäntöä, ’jos siinä säädetty vakuutusturva on laajempi’, Rooma II -asetuksen 16 artiklassa tarkoitettu pakottava säännös”. Tuomio Da Silva Martins (21 kohta).

osalta.[29] Muistutan, että Rooma I -asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa säädetyn määritelmän mukaan kansainvälisesti pakottava säännös on ”säännös, jonka noudattamista maa pitää niin olennaisen tärkeänä yleisten etujensa, kuten poliittisen, sosiaalisen tai taloudellisen järjestelmän turvaamiseksi, että sitä on sovellettava kaikissa sen soveltamisalaan kuuluvissa tilanteissa riippumatta siitä, mitä lakia sopimukseen muutoin [kyseisen] asetuksen nojalla sovellettaisiin”.[30]

44. Unionin tuomioistuin viittasi toiseksi tuomioonsa Unamar[31] ja muistutti, että se oli jo huomauttanut Rooman yleissopimuksen asiayhteydessä, että asianomaisen jäsenvaltion lainsäädännössä tarkoitettujen ”kansainvälisesti pakottavien säännösten” olemassaoloa koskevaa poikkeusta on tulkittava suppeasti.[32] Tästä tulkinnasta unionin tuomioistuin katsoi, että kun ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin määrittää, onko kyse Rooma II -asetuksen 16 artiklassa tarkoitetusta ”kansainvälisesti pakottavasta säännöksestä”, sen on todettava kyseisen säännöksen sanamuodon, yleisen rakenteen ja tavoitteiden sekä sen antamisen taustalla olevan asiayhteyden *yksityiskohtaisen arvioinnin* perusteella, että säännös on niin tärkeä kansallisessa oikeusjärjestyksessä, että se oikeuttaa poikkeamaan kyseisen asetuksen 4 artiklan nojalla määritetystä sovellettavasta laista.[33] Tarkemmin sanottuna on niin, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on yksilöitävä *erityisen tärkeitä syitä*, joita ovat esimerkiksi tehokkaita oikeussuojakeinoja ja tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden selvä loukkaaminen, joka seuraisi Rooma II -asetuksen 4 artiklan nojalla sovellettavaksi määritetyn lain soveltamisesta.[34]

45. Näin ollen unionin tuomioistuin katsoi, että asiassa kyseessä olleen kaltaista kansallista säännöstä, jossa säädetään, että onnettomuudesta aiheutuneiden vahinkojen korvaamista koskevaan kanteeseen sovelletaan kolmen vuoden vanhentumisaikaa, ei voida pitää Rooma II -asetuksen 16 artiklassa tarkoitettuna kansainvälisesti pakottavana säännöksenä, jollei asiaa käsittelevä tuomioistuin totea kyseisen säännöksen sanamuodon, yleisen rakenteen ja tavoitteiden sekä sen antamisen taustalla olevan asiayhteyden yksityiskohtaisen arvioinnin perusteella, että se on niin tärkeä kansallisessa oikeusjärjestyksessä, että se oikeuttaa poikkeamaan kyseisen asetuksen 4 artiklan nojalla määritetystä sovellettavasta laista.[35]

[29] Tuomio Da Silva Martins (28 kohta). Se, että Rooma II -asetuksessa ei säädetä kansainvälisesti pakottavien säännösten käsitteen määritelmää, selittyy varmastikin sillä, että kyseisen asetuksen 16 artiklan muotoilu perustuu sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta laista tehdyn yleissopimuksen, joka avattiin allekirjoitettavaksi 19.6.1980 (EYVL 1980, L 266, s. 1; jäljempänä Rooman yleissopimus), 7 artiklan 2 kohtaan, ja Rooma I -asetus säädettiin Rooma II -asetuksen jälkeen. Tämä aukko poistettiin vähän myöhemmin säätämällä Rooma I -asetuksen 9 artikla; ks. tältä osin Ho-Dac, M., ”L’arrêt da Silva Martins de la Cour de justice de l’Union européenne, expression des ’rapports de méthodes’ dans l’ordre juridique européen”, *Revue trimestrielle de droit européen*, nro 4, 2019, s. 869–882, erityisesti 10 kohta. Oikeuskirjallisuudessa on ajoittain pidetty ontuvana Rooma II -asetuksen 16 artiklassa ranskaksi käytettyä ilmaisua ”dispositions impératives dérogatoires”, jota on käytetty asetuksen johdanto-osan 32 perustelukappaleessa käytetyn perinteisen ilmaisun ”lois de police” sijasta; ks. Francq, S. ja Jault-Seseke, F., ”Les lois de police, une approche de droit comparé”, *Le règlement communautaire Rome I et le choix de lois dans les contrats internationaux*, Corneloup, S. ja Joubert, S. (toim.), Lexis Nexis Litec, Pariisi, 2011, s. 357–393, erityisesti s. 360.

[30] Kuten olen jo aiemmin todennut ratkaisuehdotuksessani Nikiforidis (C-135/15, EU:C:2016:281, 71 kohta), tämä määritelmä perustuu yhteisöjen tuomioistuimen 23.11.1999 antamassa tuomiossa Arblade ym. (C-369/96 ja C-376/96, EU:C:1999:575, 30 kohta) käytettyyn muotoiluun, jossa yhteisöjen tuomioistuin viittasi Belgian työlainsäädännön säännöksiin, joiden katsottiin Belgian lainsäädännön perusteella olevan ”lois de police et de sûreté” (järjestyksen ja turvallisuuden nimissä pakottavat säännökset).

[31] Ks. tuomion 49 kohta. Muistutan, että unionin tuomioistuin katsoi kyseisessä tuomiossaan, että Rooman yleissopimuksen 3 artiklaa ja 7 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että kauppaedustussopimuksen osapuolten valitsema unionin jäsenvaltion laki, jossa annetaan jäsenvaltioiden itsenäisiä kauppaedustajia koskevan lainsäädännön yhteensovittamisesta 18.12.1986 annetussa neuvoston direktiivissä 86/653/ETY (EYVL 1986, L 382, s. 17) säädetty vähimmäissuoja, voidaan syrjäyttää asiaa käsittelevässä toisen jäsenvaltion tuomioistuimessa tuomioistuinvaltion lain hyväksi sillä perusteella, että itsenäisiä kauppaedustajia sääntelevät säännökset ovat pakottavia tämän viimeksi mainitun jäsenvaltion oikeusjärjestyksessä, ainoastaan, mikäli asiaa käsittelevä tuomioistuin toteaa yksityiskohtaisesti, että tuomioistuinvaltion lainsäätäjä on direktiiviä täytäntöön pannessaan pitänyt olennaisen tärkeänä, että kyseisessä oikeusjärjestyksessä annetaan kauppaedustajalle *tässä direktiivissä säädettyä suojaa laajempi suoja*, ja ottaa tältä osin huomioon tällaisten pakottavien säännösten luonteen ja tarkoituksen (52 kohta ja tuomiolauselma).

[32] Tuomio Da Silva Martins (29 kohta).

[33] Tuomio Da Silva Martins (31 kohta).

[34] Tuomio Da Silva Martins (34 kohta).

[35] Tuomio Da Silva Martins (35 kohta ja tuomiolauselma).

46. Mielestäni on tärkeää huomauttaa, että koska – kuten olen jo todennut – Rooma II -asetuksen 16 artiklassa tarkoitettujen kansainvälisesti pakottavien säännösten soveltaminen johtaa siihen, että Rooma II -asetuksen nojalla sovellettavaa lakia ei sovelleta ja että tällä tavalla poiketaan asetuksen lainvalintasäännöissä säädetystä mekanismista, kansallinen tuomioistuin voi turvautua kyseisessä säännöksessä tarkoitettujen kansainvälisesti pakottavien säännösten soveltamiseen vain viimesijaisesti.

47. Unionin tuomioistuin on nimittäin todennut oikeuskäytännössään, että kuten Rooma II -asetuksen johdanto-osan 6,[36] 14[37] ja 16[38] perustelukappaleesta ilmenee, asetuksen päämääränä on muun muassa taata *oikeusvarmuus sovellettavan lain valinnassa* riippumatta siitä, missä maassa kanne nostetaan, lisätä *tuomioistuinratkaisujen ennakoitavuutta* sekä varmistaa kohtuullinen tasapaino henkilön, jonka väitetään olevan vastuussa, ja vahingonkärsijän etujen välillä.[39]

48. Mielestäni unionin tuomioistuin on implisiittisesti katsonut Rooma II -asetuksen 16 artiklassa tarkoitetun kansainvälisesti pakottavien säännösten käsitteen määritelmää koskevassa oikeuskäytännössään, että kansallista säännöstä ei voida automaattisesti luokitella kyseisessä säännöksessä tarkoitetuksi kansainvälisesti pakottavaksi säännökseksi vaan tällainen luokittelu edellyttää *kunkin yksittäistapauksen olosuhteiden arviointia*, jonka perusteella on katsottava, että tuomioistuinvaltion lain soveltaminen on välttämätöntä maan yleisten etujen turvaamiseksi.[40]

49. Tässä yhteydessä edellytetään paitsi, että yksityiskohtaisen arvioinnin perusteella on niin, että kansainvälisesti pakottavien säännösten soveltaminen on välttämätöntä tuomioistuinvaltion kansallisessa oikeusjärjestyksessä, myös, että kyseisten säännösten soveltaminen on *tehokkain keino tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi* eli valtion edun suojaamiseksi. Jos näin ei ole ja jos valtion yleisiä etuja voidaan suojata yhtä hyvin tai jopa paremmin soveltamalla Rooma II -asetuksen 4 artiklan nojalla sopimukseen perustumattomiin velvoitteisiin yleisesti sovellettavaa lakia, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on jätettävä soveltamatta kyseisen asetuksen 16 artiklassa säädettyä poikkeusmekanismia.[41]

50. Tuon vielä esiin yhden Rooma II -asetuksen 16 artiklan soveltamisen kannalta tärkeän seikan, joka ei ilmene selkeästi unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, eli sen, kuinka tärkeää on, että asialla on riittävän läheisiä yhteyksiä lex fori -valtioon. Tiettyjä sääntöjä ei nimittäin voida a priori luokitella kansainvälisesti pakottaviksi säännöksiksi, koska tämä luokittelu riippuu tietyissä tapauksissa tosiseikoista, joiden perusteella asialla on riittävän läheiset yhteydet tuomioistuinvaltioon.

[36] Rooma II -asetuksen johdanto-osan kuudennessa perustelukappaleessa todetaan, että ”sisämarkkinoiden moitteeton toiminta edellyttää riita-asioiden ratkaisun ennakoitavuuden, oikeusvarmuuden lainvalinnassa ja tuomioiden vapaan liikkuvuuden parantamiseksi sitä, että jäsenvaltioiden lainvalintasäännöissä määrätään sovellettavaksi samaa kansallista lakia riippumatta siitä, minkä maan tuomioistuimessa kanne on nostettu”.

[37] Rooma II -asetuksen johdanto-osan 14 perustelukappaleessa todetaan, että ”oikeusvarmuuden vaatimus ja tarve oikeudenmukaisiin ratkaisuihin yksittäisissä tapauksissa ovat oikeusalueen olennaisia osia”. Ks. myös tämän ratkaisuehdotuksen alaviite 21.

[38] Rooma II -asetuksen johdanto-osan 16 perustelukappaleessa todetaan, että ”yhdenmukaisten sääntöjen olisi lisättävä tuomioistuinten päätösten ennakoitavuutta ja varmistettava kohtuullinen tasapaino vastuulliseksi väitetyn henkilön ja vahingonkärsijän etujen välillä. Liittymä siihen maahan, jossa välitön vahinko on aiheutunut (*lex loci damni*), saattaa kohtuulliseen tasapainoon vastuulliseksi väitetyn henkilön ja vahingonkärsijän edut, minkä lisäksi se vastaa nykyajan käsityksiä siviilioikeudellisesta vastuusta ja objektiivisen vastuun järjestelmien kehittämistä”.

[39] Tuomio 10.12.2015, Lazar (C-350/14, EU:C:2015:802, 29 kohta) ja tuomio 17.5.2023, Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d’Autres Infractions (FGTI) (C-264/22, EU:C:2023:417, 30 kohta).

[40] Sen tärkeydestä, että asiaa käsittelevä tuomioistuin arvioi asian olosuhteita, ks. minun ratkaisuehdotukseni Nikiforidis (C-135/15, EU:C:2016:281, 72 kohta).

[41] Bonomi, A., ”Article 9”, *Commentary on the Rome I Regulation*, Magnus, U. ja Mankowski, P. (toim.), Verlag Dr. Otto Schmidt, Köln, 2017, nide 22, s. 599–629, erityisesti s. 626, 85 kohta.

3. Riittävän läheiset yhteydet lex fori –valtioon

51. Kuten tunnettua, Rooma II -asetuksen 16 artiklan sanamuodosta ilmenee, että unionin lainsäätäjä ei ole säätänyt muita edellytyksiä, joiden olisi täytyttävä, jotta asiaa käsittelevä tuomioistuin voisi soveltaa tuomioistuinvaltion lain pakottavia säännöksiä poikkeuksena yleisesti sovellettavasta laista. Säännöksessä ei etenkään säädetä, että olisi tarpeen osoittaa, että asianomaisella tilanteella on sellainen läheinen yhteys tuomioistuinvaltioon, että kyseisten säännösten soveltaminen on poikkeuksellisesti oikeutettua.[42] Kuten oikeuskirjallisuudessa on ajoittain esitetty, tätä hiljaisuutta ei kuitenkaan voida tulkita merkiksi siitä, kansainvälisesti pakottavia säännöksiä voidaan soveltaa ottamatta huomioon vaatimusta siitä, että asialla on läheinen yhteys lex fori -valtioon.[43]

52. Kun nimittäin otetaan huomioon, että soveltamalla kansainvälisesti pakottavia säännöksiä tuomioistuin poikkeaa laista, jota asiassa on yleisesti sovellettava Rooma II -asetuksen nojalla, kyseisiä säännöksiä ei voida soveltaa automaattisesti ja kansallisten tuomioistuinten on ensin tutkittava, onko niiden käsiteltävänä olevalla tilanteella läheisiä liittymiä tuomioistuinvaltioon.[44] Toisin sanoen on niin – ennen kaikkea, kun on kyse säännöksistä, joilla ei suojata yksinomaan yleistä tai valtion etua –, että tuomioistuin voi turvautua kyseisen asetuksen 16 artiklan soveltamiseen vain, jos tuomioistuinjäsenvaltio voi osoittaa, että sillä on pakottava intressi säännellä kyseistä tilannetta.[45]

53. Lisäksi vaatimuksella siitä, että asialla on läheinen yhteys tuomioistuinvaltioon, voidaan ehkäistä forum shoppingia. Vaara forum shoppingista liittyy ennen kaikkea tuomion Inkreal taustalla olleessa asiassa kyseessä olleiden kaltaisiin olosuhteisiin.[46]

54. Näin ollen sääntöjä ei voida abstraktisti luokitella kansainvälisesti pakottaviksi säännöksiksi eikä tässä asiassa voida niin ikään abstraktisti ratkaista, onko tuomioistuimella mahdollisuus soveltaa Rooma II -asetuksen 16 artiklaa. Erityisesti on niin, että kyseisen säännöksen soveltaminen edellyttää, että asian olosuhteista kokonaisuudessaan tarkasteltuina ilmenee, että kyseisellä tilanteella on riittävän läheisiä yhteyksiä lex fori -valtioon.

55. Minun on kuitenkin vielä selvitettävä arviointiperusteet, joiden perusteella yksilöiden oikeuksien suojaa koskevat säännöt voidaan luokitella Rooma II -asetuksen 16 artiklassa, luettuna yhdessä asetuksen johdanto-osan 32 perustelukappaleen kanssa, tarkoitetuiksi kansainvälisesti pakottaviksi säännöksiksi.

42 Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 39 kohta.

43 Wautelet, P., ”Article 16”, *Commentary on the Rome II Regulation*, Magnus, U. ja Mankowski, P. (toim.), Verlag Dr. Otto Schmidt, Köln, 2019, nide 3, s. 549–566, erityisesti 48 ja 49 kohta.

44 Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 48 kohta.

45 Läheisten yhteyksien merkityksestä kansainvälisesti pakottavien säännösten soveltamisen yhteydessä ja tältä osin viitatusta oikeuskäytännöstä ks. Nuyts, A., ”L’application des lois de police dans l’espace (Réflexions au départ du droit belge de la distribution commerciale et du droit communautaire)”, *Revue critique de droit international privé*, 1999, s. 50; Bonomi, A., ”Overriding Mandatory Provisions in the Rome I Regulation on the Law Applicable to Contracts”, *Yearbook of Private International Law*, nide X, SELP, 2008, s. 291 ja sitä seuraavat sivut sekä Pacuła, K., ”Przepisy wymuszające swoje zastosowanie jako instrument ochrony ’strony słabszej’ umowy ubezpieczenia”, *Problemy Prawa Prywatnego Międzynarodowego*, nide 15, 2014, s. 38 ja sitä seuraavat sivut.

46 Siitä, voidaanko prorogaatiolauseketta sellaisenaan pitää riittävänä rajat ylittävänä tekijänä, jotta asiassa on sovellettava Bryssel I a -asetuksen 25 artiklan 1 kohtaa, jossa säädetään tuomioistuimen toimivallasta sopimisesta, ks. tuomio 8.2.2024, Inkreal (C-566/22, EU:C:2024:123, 39 kohta ja tuomiolauselma). Kyseisessä tuomiossaan unionin tuomioistuin katsoi, että Bryssel I a -asetuksen 25 artiklan 1 kohtaa sovelletaan prorogaatiosopimukseen, jolla sopimuspuolet, jotka ovat sijoittautuneet samaan jäsenvaltioon, sopivat, että toisen jäsenvaltion tuomioistuimilla on toimivalta ratkaista tähän sopimukseen perustuvat riidat, vaikka sopimuksella ei ole mitään muuta liittymää tähän toiseen jäsenvaltioon.

4. Arviointiperusteet, joiden perusteella yksilöiden oikeuksien tai vapauksien suojaa koskevat säännöt voidaan luokitella Rooma II -asetuksen 16 artiklassa tarkoitetuiksi kansainvälisesti pakottaviksi säännöksiksi

56. Totean ensinnäkin, että Rooma II -asetuksen 16 artiklassa tarkoitetun kansainvälisesti pakottavien säännösten käsitteen määritelmää, sellaisena kuin se ilmenee Rooma I -asetuksen 9 artiklassa säädetystä kansainvälisesti pakottavien säännösten käsitteen määritelmästä ja edellä käsitellystä unionin tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä,[47] on luettava yhdessä Rooma II -asetuksen johdanto-osan 32 perustelukappaleen kanssa. Mainitussa perustelukappaleessa todetaan muun muassa, että ”yleiseen etuun liittyvien näkökohtien perusteella jäsenvaltioiden tuomioistuimet voivat poikkeusolosuhteissa soveltaa oikeusjärjestyksen perusteisiin ja kansainvälisesti pakottaviin säännöksiin perustuvia poikkeuksia”.[48]

57. Mielestäni kyseisestä oikeuskäytännöstä ja Rooma II -asetuksen johdanto-osan 32 perustelukappaleesta yhdessä luettuina seuraa, että jäsenvaltioiden tuomioistuimet voivat soveltaa kyseisen asetuksen 16 artiklassa säädettyä poikkeusmekanismia ”poikkeusolosuhteissa”, kun ne katsovat, että lex forin soveltaminen on ”olennaisen tärkeää” ”yleiseen etuun liittyvien näkökohtien” perusteella. Toisin sanoen yleiseen etuun liittyvät näkökohdat ovat edellytys sille, että voidaan soveltaa niitä lex forin säännöksiä, ”jo[iden] noudattamista” kansalliset tuomioistuimet ”pitä[vät] – – olennaisen tärkeänä”. Rooma II -asetuksen johdanto-osan 32 perustelukappaleessa mainitaan, että ”erityisesti sellaisen [kyseisen] asetuksen mukaisesti määräytyvän lain säännöksen soveltamisen, joka johtaisi tapauksen olosuhteisiin tai sen jäsenvaltion, jonka tuomioistuimessa asia on vireillä, oikeusjärjestykseen nähden luonteeltaan liiallisiin varoittaviin tai rankaiseviin vahingonkorvauksiin ilman varsinaista korvaavaa vaikutusta, voidaan katsoa olevan vastoin tuomioistuinvaltion oikeusjärjestyksen perusteita (ordre public)”.

58. Totean toiseksi, että Rooma II -asetuksen 16 artiklassa säädetty suoja ei koske automaattisesti kaikkia valtion yleisiä etuja. Kuuluakseen kyseisen säännöksen soveltamisalaan tällaisten etujen on oltava niin merkittäviä, että ne vaikuttavat esimerkiksi kyseisen valtion poliittiseen, sosiaaliseen tai taloudelliseen järjestelmään.[49] On siis ratkaistava, onko unionin lainsäätäjän kyseisen asetuksen johdanto-osan 32 perustelukappaleessa tekemää viittausta yleisen edun mukaisiin tavoitteisiin tulkittava suppeasti vai voiko se ulottua koskemaan myös yksilöiden etujen suojaa koskevia kansallisia säännöksiä. Oikeuskirjallisuudessa on käyty vilkasta keskustelua tästä kysymyksestä, koska ei ole helppoa sanoa, missä kohtaa raja kollektiivisten etujen suojaamisen ja yksilöiden etujen suojaamisen välillä kulkee.[50] Tämän rajanvedon selventämisellä edistetään ratkaisevasti kyseisen asetuksen 16 artiklassa tarkoitetun kansainvälisesti pakottavien säännösten käsitteen itsenäistä tulkintaa. Tulkitsen nimittäin, että mahdollisuus suojata myös yksilöiden etuja on otettava huomioon, kun Rooma II -asetuksen 16 artiklaa tulkitaan asetuksen johdanto-osan 32 perustelukappaleen valossa.

47 Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 38 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

48 Ks. myös Rooma I -asetuksen johdanto-osan 37 perustelukappale. Hyvin vahvasta yhteydestä kansainvälisesti pakottavien säännösten ja oikeusjärjestyksen perusteiden turvaamisen välillä ks. minun ratkaisuehdotukseni Nikiforidis (C-135/15, EU:C:2016:281, 68 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

49 Bonomi, A., ”Article 9”, em. teoksessa *Commentary on the Rome I Regulation*, s. 626, 84 kohta.

50 Rooma II -asetuksen johdanto-osan 32 perustelukappaleen tulkintaa koskevasta keskustelusta oikeuskirjallisuudessa ks. mm. Wautelet, P., ”Article 16”, em. teoksessa *Commentary on the Rome II Regulation*, s. 554, 15 kohta; em. Francq, S., ja Jault-Seseke, F., ”Les lois de police, une approche de droit comparé”, *Le règlement communautaire Rome I et le choix de loi dans les contrats internationaux*, s. 360–371 ja Pailler, L., ”Conflit de lois: CJUE, 6e ch., 31 janv. 2019, aff. C-149/18, Agostinho da Silva Martins c/ Dekra Claims Services Portugal SA.”, *Journal du droit international (Clunet)*, nro 3, 2019, s. 890–894.

59. Mielestäni tätä tulkintaa puoltavat kaksi perustelua.

60. Ensimmäinen perustelu liittyy kollektiivisten etujen ja yksilöiden etujen väliseen suhteeseen. Siten deliktiin perustuvan vastuun alalla säännöillä, jotka jäsenvaltio ottaa käyttöön suojellakseen jotain vahingonkärsijöiden ryhmää esimerkiksi muuttamalla todistustaakkasääntöjä tai vahvistamalla korvauksen vähimmäismäärän, voidaan ensisijaisesti pyrkiä palauttamaan tasapaino yksityisten osapuolten kilpailevien etujen välille. Tästä syystä ne voivat välillisesti myös osaltaan suojata jäsenvaltion sosiaalista ja taloudellista järjestystä vähentämällä onnettomuuksien julkisiin resursseihin kohdistuvia vaikutuksia. [51]

61. Toinen – samansuuntainen – perustelu liittyy siihen, että Rooma II -asetuksen johdanto-osan 32 perustelukappaleessa viitataan erityisesti vahingonkorvauksen määrän määrittämistä koskeviin säännöksiin, joten perustelukappaleen sanamuoto kattaa mahdollisuuden, että johonkin luonnollisten henkilöiden ryhmään kuuluvan henkilön on maksettava vahingonkorvausta johonkin toiseen tällaiseen ryhmään kuuluvalle henkilölle. Tässä yhteydessä on täsmennettävä, että vaikka kyseisessä perustelukappaleessa todetaan, että tällaisten säännösten soveltamisen voidaan katsoa olevan ”vastoin tuomioistuinvaltion oikeusjärjestyksen perusteita (ordre public)” mainitsematta lisäksi kansainvälisesti pakottavien säännösten mekanismia, sama pätee mielestäni myös kyseiseen mekanismiin.

62. Näin ollen katson, että säännöksiä, joilla pyritään suojaamaan ennen kaikkea yksilöiden oikeuksia tai vapauksia, voidaan pitää Rooma II -asetuksen 16 artiklassa tarkoitettuina kansainvälisesti pakottavina säännöksinä, jos sen lisäksi, että niissä säädetään yksilöiden etujen yhteen sovittamisesta, *niillä on riittävä yhteys yleisiin etuihin, joita pidetään olennaisen tärkeinä kyseisen valtion oikeusjärjestyksessä*.

63. Kolmanneksi totean tässä yhteydessä Saksan hallituksen tavoin, että mielestäni edellytetään, että kansainvälisesti pakottavalla säännöksellä annettua erityistä suojaa on pidettävä perustavanlaatuisten oikeusperiaatteiden välttämättömänä ilmaisuna.

64. On toki niin, että sääntöjä, joilla valtiot suojaavat tietyn tyyppisiä yksilöiden oikeuksia, kuten rikosten uhrien tai liikenneonnettomuuksien vahingonkärsijöiden oikeutta vahingonkorvaukseen, voidaan mahdollisesti pitää tietyssä kansallisessa oikeusjärjestyksessä niin tärkeinä, että niiden katsotaan olevan perustavanlaatuisia oikeusperiaatteita, joihin kuuluu kohtuullisuusperiaate.

65. Käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että ZZD 52 §:ssä säädetty kohtuullisen korvauksen periaate on Bulgarian perustavanlaatuinen oikeusperiaate, koska kohtuullisuusperiaate on osa valtion oikeusjärjestyksen perusteita. Kuten olen jo maininnut, kyseinen tuomioistuin on kuitenkin todennut, että Bulgarian tuomioistuinten oikeuskäytäntö vaihtelee siltä osin, onko ZZD:n 52 §:ää, jonka nojalla korvaus voidaan määrätä paitsi patologisen terveyshaitan aiheuttaneen kärsimyksen myös muun kärsimyksen perusteella, pidettävä Rooma II -asetuksen 16 artiklassa tarkoitettuna kansainvälisesti pakottavana säännöksenä, jonka nojalla pääasiassa sivuutettaisiin Saksan oikeuden soveltaminen. [52] Se, että Bulgarian tuomioistuinten oikeuskäytäntö vaihtelee tällä tavalla, kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on todennut, saa minut ensi arviolta suhtautumaan epäilevästi siihen, että kohtuullisuusperiaate olisi perustavanlaatuinen periaate Bulgarian oikeusjärjestyksessä. Tämän seikan tutkiminen on kuitenkin mainitun tuomioistuimen tehtävä.

[51] Wautelet, P., ”Article 16”, em. teoksessa *Commentary on the Rome II Regulation*, s. 554, 15 ja 16 kohta.

[52] Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 33 kohta.

66. Korostan joka tapauksessa neljänneksi ja viimeiseksi sitä, että kun sovelletaan Rooma II -asetuksen 16 artiklaa, luettuna yhdessä sen johdanto-osan 32 perustelukappaleen kanssa, mahdollisuutta turvautua kansainvälisesti pakottaviin säännöksiin sekä kollektiivisten että yksilöiden etujen suojaamiseksi on tarkasteltava suhteessa unionin aineelliseen oikeuteen, joka voi olla kyseisen asetuksen 4 artiklan nojalla sovellettava laki.

67. Tuomiossaan HUK-COBURG I unionin tuomioistuin totesi, että direktiivi 2009/103 ei ole lähtökohtaisesti esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa asetetaan mahdollisesti korvattavien aineettomien vahinkojen määrittämistä koskevia sitovia perusteita. Näin ollen se katsoi, että kyseinen direktiivi ei ole esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan se, että moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavan *vakuutuksen antaja* korvaa liikenneonnettomuudesta vahinkoa kärsineiden lähiomaisille aiheutuneen aineettoman vahingon, edellyttää, että vahingosta on aiheutunut tällaisille lähiomaisille patologista terveyshaittaa.[53] Unionin tuomioistuin on siis todennut, että Rooma II -asetuksen 4 artiklan nojalla sovellettava kansallinen lainsäädäntö –jolla direktiivi 2009/103 on saatettu osaksi kansallista oikeusjärjestystä[54] – on kyseisen direktiivin mukainen, kunhan siinä säädetään kohtuullisesta aineettoman vahingon korvaamiseen sovellettavasta perusteesta.

68. Tällaisessa tilanteessa, jossa direktiivissä 2009/103 säädetään pakollisen vakuutusturvan vähimmäismääristä, lex forin huomioon ottamista voidaan harkita – erityisesti, kun siinä säädetään suuremmasta vakuutusturvasta – vain, jos suojaa, jota pidetään Rooma II -asetuksen 16 artiklassa tarkoitetulla tavalla olennaisen tärkeänä tuomioistuinvaltion yleisten etujen turvaamiseksi, pidetään kyseisen valtion oikeusjärjestyksessä *kattavampana kuin unionin oikeudessa säädettyä vähimmäissuojaa*, riippumatta siitä, mitä muiden jäsenvaltioiden lainsäädännössä säädetään.

69. Kuten myös tuomiossa HUK-COBURG I on kuitenkin todettu, moottoriajoneuvojen käyttämisestä kolmansille aiheutuneisiin vahinkoihin liittyvää *vastuuta koskeva vakuuttamisvelvollisuus* on eri asia kuin se, kuinka laajalti heille korvataan tällainen vahinko vakuutetun vahingonkorvausvastuun perusteella. Näin on siksi, että ensin mainittu määritellään ja taataan unionin oikeudessa, kun taas toisesta säädetään pääasiallisesti kansallisessa oikeudessa. Unionin tuomioistuin on täsmentänyt, että direktiivin 2009/103 tarkoituksesta sekä sen sanamuodosta käy sillä kodifioitujen direktiivien tapaan ilmi, ettei sillä pyritä yhdenmukaistamaan jäsenvaltioiden vahingonkorvausvastuusäännöstöä ja että unionin oikeuden nykytilassa jäsenvaltiot voivat vapaasti päättää, millaista vahingonkorvausvastuusäännöstöä sovelletaan sellaisiin vahinkotapahtumiin, jotka ovat aiheutuneet moottoriajoneuvojen käyttämisestä.[55] Unionin tuomioistuin on todennut, että näin ollen on niin, etenkin kun otetaan huomioon direktiivin 2009/103 1 artiklan 2 alakohta, että unionin oikeuden nykytilassa jäsenvaltioilla on edelleen lähtökohtaisesti vapaus päättää erityisesti siitä, mitkä moottoriajoneuvojen aiheuttamista vahingoista ovat pakollisesti korvattavia, miten laajasti kyseiset vahingot korvataan ja kenellä on oikeus korvaukseen.[56]

[53] Tuomio HUK-COBURG I (51 kohta ja tuomiolauselma).

[54] Kuten edellä jo totesin, kyseisessä asiassa sovellettiin samoja kansallisia säännöksiä kuin tässäkin asiassa.

[55] Tuomio HUK-COBURG I (35 ja 36 kohta). Muun muassa kyseisen tuomion 48 kohdasta ilmenee, ettei direktiivissä 2009/103 velvoiteta jäsenvaltioita valitsemaan tiettyä vahingonkorvausvastuusäännöstöä sen määrittämiseksi, missä laajuudessa vahinkoa kärsineellä on oikeus saada korvausta vakuutetun vahingonkorvausvastuun perusteella.

[56] Tuomio HUK-COBURG I (37 kohta).

70. Nyt käsiteltävässä asiassa laki, jota sovelletaan Rooma II -asetuksen 4 artiklan nojalla ja joka sivuutettaisiin kyseisen asetuksen 16 artiklan nojalla sovellettavan lex forin hyväksi, kuuluu direktiivissä 2009/103 viitatun aineellisen vahingonkorvausoikeuden soveltamisalaan. [57]

V Ratkaisuehdotus

71. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Varhoven kasatsionen sadin esittämään ennakkoratkaisukysymykseen seuraavasti:

Sopimukseen perustumattomiin velvoitteisiin sovellettavasta laista 11.7.2007 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 864/2007 (Rooma II) 16 artiklaa

on tulkittava siten, että

se on esteenä sille, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaista kansallista säännöstä, jonka mukaan perusteena ratkaista liikenneonnettomuudessa menehtyneen henkilön lähiomaiselle aineettomasta vahingosta maksettava korvaus sovelletaan kohtuullisuusperiaatteen kaltaista jäsenvaltion perustavanlaatuista oikeusperiaatetta, voidaan pitää kyseisessä artiklassa tarkoitettuna kansainvälisesti pakottavana säännöksenä, ellei asiaa käsittelevä tuomioistuin totea siksi, että asialla on riittävän läheiset yhteydet tuomioistuinvaltioon, ja kyseisen säännöksen sanamuodon, yleisen rakenteen ja tavoitteiden sekä sen antamisen taustalla olevan asiayhteyden yksityiskohtaisen arvioinnin perusteella, että säännös on niin tärkeä kansallisessa oikeusjärjestyksessä, että se oikeuttaa sivuuttamaan kyseisen asetuksen 4 artiklan nojalla määritetyn sovellettavan lain.

[57] Jos Rooma II -asetuksen 4 artiklan nojalla sovellettava lainsäädäntö kuuluisi direktiivin 2009/103 soveltamisalaan, kyseisen lain soveltamisen sivuuttaminen lex forin hyväksi sillä perusteella, että viimeksi mainitun lain säännökset ovat tuomioistuinvaltion oikeusjärjestyksessä ehdottomasti sovellettavia, edellyttäisi, että kyseisten säännösten yksityiskohtaisen arvioinnin perusteella todettaisiin, että kun tuomioistuinvaltion lainsäätäjä on pannut direktiivin 2009/103 kansallisesti täytäntöön, se on pitänyt oikeusjärjestyksessään olennaisen tärkeänä sitä, että liikenneonnettomuuden uhrin lähiomaisille annetaan kyseisessä ”direktiivissä säädettyä suojaa laajempi suoja, [kun tältä osin otetaan] huomioon tällaisten pakottavien säännösten luon[ne] ja tarkoitu[s]”. Ks. vastaavasti tuomio Unamar (50–52 kohta) ja tuomio Da Silva Martins (30 kohta).